

یادگاری از نمونه‌ترین شهردار تبریز

عمارت شهرداری تبریز یکی از ابنیه‌های تاریخی شهر تبریز است که به سبب معماری خاص خود دارای جایگاه ارزشمندی بوده و یکی از یادگاری‌های نمونه‌ترین شهردار شهر تبریز، ارفع الملک جلیلی است که در زمان خود منشأ برکات بسیاری بود.

عمارت شهرداری تبریز یکی از ابنیه‌های تاریخی شهر تبریز است که به سبب معماری خاص خود دارای جایگاه ارزشمندی بوده و یکی از یادگاری‌های نمونه‌ترین شهردار شهر تبریز، ارفع الملک جلیلی است که در زمان خود منشأ برکات بسیاری بود.

به گزارش نصر، احداث این بنای زیبا و تاریخی در دوران ارفع الملک جلیلی، شهردار وقت تبریز در سال ۱۳۱۴ به عنوان "عمارت بلدیة تبریز" آغاز شده و طی چهار سال نیز به اتمام می‌رسد، اما دست بر قضا شهردار خوش فکر تبریز قبل از افتتاحیه این عمارت زیبا چشم از جهان فرو می‌بندد.

احداث عمارت بلدیة تبریز بعد از سیل ویران‌گر

یک تبریزپژوه در مورد تاریخ احداث عمارت ساعت به ایسنا گفت: بلدیة تبریز، قدیمی‌ترین بلدیة ایران است، چراکه اولین انجمن ایالتی، همزمان با مشروطیت در این شهر تشکیل شده و این انجمن نیز بلدیة تبریز را برای رتق و فتق امور مردم ایجاد می‌کند. کریم میمنت نژاد با بیان اینکه در ابتدا ساختمانی را در داخل محوطه عالی قاپو به عنوان ساختمان بلدیة تبریز در نظر می‌گیرند که این محوطه همان محوطه فعلی استانداری است، ادامه داد: اما در سال ۱۳۱۳ سیل بزرگی شهر تبریز را فراگرفته و منجر به تخریب بسیاری از خانه‌ها و از جمله ساختمان بلدیة تبریز می‌شود.

وی با بیان اینکه در آن زمان، ریاست اداره جلیله بلدیة تبریز در دستان آقای حسین قلی جلیلی معروف به ارفع الملک جلیلی قرار داشت، افزود: پس از این سیل، شهردار وقت تبریز دو کار بسیار مهم را در شهر آغاز می‌کند و با توجه به بارش شدید باران و سیل خیز بودن منطقه، تصمیم به احداث مسیل در شهر می‌گیرد.

وی با تاکید بر اینکه در این رابطه طرح داده شده و مسیل در چایکنار کنونی اجرا می‌شود، ادامه داد: بر اساس این طرح، مهرانه رود در گود قرار گرفته و دور آن نیز سنگ چینی می‌شود تا در ایام عادی آب رودخانه از آن جاری شده و در مواقع ضروری نیز محل عبور سیل باشد.

این تبریز پژوه با اشاره به اینکه به علت عمق به وجود آمده در نتیجه احداث مسیل، ضرورت داشت که پل‌هایی نیز برای تردد مردم از روی مسیل فراهم شود که پل‌هایی مثل پل قاری و... بر روی مسیل ساخته می‌شود، گفت: احداث این مسیل و تونل‌ها پروژه بزرگی بود و شهردار وقت با کمک بودجه دولتی و ملی آن را اجرایی کرد.

وی با بیان اینکه ارفع الملک در کنار این مسیل به احداث یک ساختمان برای بلدیة تبریز هم که در جریان سیل آسیب دیده بود، فکر می‌کند، خاطرنشان کرد: بعد از مکان یابی، گورستان محله نوبر برای احداث عمارت بلدیة تبریز انتخاب می‌شود و آودیس اوهانجانیان که یک تحصیل کرده تغلیس و سرمایه‌دار بزرگ بود به عنوان مسئول طراحی این عمارت انتخاب شده و اولین نقشه‌ها را نیز با مشاوران آلمانی آماده می‌کند.

وی افزود: بر این اساس، در سال ۱۳۱۴ که یک سال بعد از وقوع سیل تبریز است، عملیات احداث عمارت بلدیة تبریز شروع می‌شود؛ در این تاریخ نفوذ و روابط آلمان در ایران زیاد بوده و در تبریز هم کنسولگری داشته و مهندسانی هم داشتند.

میمنت نژاد با بیان اینکه آودیس از مهندسان آلمانی کمک می‌گیرد و احداث این ساختمان را شروع می‌کند، گفت: این عمارت طی چهار سال ساخته می‌شود و جزو اولین ساختمان‌ها با تیرهای آهنی در تبریز است، چراکه در آن زمان، تیرآهن به اصلاح مرسوم امروز وجود نداشت و سقف تمام ساختمان‌ها با تیرهای چوبی ساخته می‌شد.

وی با اشاره به اینکه تبریز در آن زمان در مسیر راه آهن سراسری قرار گرفته بود، خاطرنشان کرد: بر این اساس، تیرهای راه آهن به عنوان تیرهای آهنی در این ساختمان به کار گرفته می‌شود.

عمارت بلدیة تبریز، ترکیبی از بنای مدرن و سنتی

وی با تاکید بر اینکه عمارت شهرداری تبریز، بنایی بسیار زیبا و بی نظیر بوده و ترکیبی از یک بنای مدرن و سنتی است، افزود: شکل پنجره‌های این بنا سنتی بوده، درحالی که برج ساعت را هم به عنوان یک نماد مدرن دارد؛ در آن زمان، در تمامی شهرهای مدرن دنیا این برج‌ها به کار گرفته می‌شد که در کشورهای مسیحی به عنوان "برج ناقوس" و در کشورما نیز به عنوان "برج ساعت" تعبیه می‌شد.

این تبریزپژوه با بیان اینکه ساعتی که برای این عمارت در نظر می‌گیرند از یکی از بهترین شرکت‌های ساعت ساز که در آن زمان با شرکت ناقوس ساز ادغام شده بود، خریداری می‌شود، گفت: در حال حاضر دفتر این شرکت در لندن پابرجا بوده و خدمات پس از فروش خود را برای ساعت‌هایی که ۱۰۰ سال قبل در دنیا فروخته، انجام می‌دهد.

وی با تکذیب شایعاتی مبنی بر اینکه از "ساعت عمارت شهرداری تبریز" تنها یک مورد در جهان وجود دارد، بیان کرد: شرکت مذکور

در آن تاریخ شاید بیش از ۱۰۰۰ عدد ساعت شهری درست کرده و نصب کرده است که اکثراً هم مانده اند و هنوز هم خدمات پس از فروش دریافت می کنند.

وی با بیان اینکه ساعت خریداری شده نیز در سال ۱۳۱۷ نصب می شود، گفت: اما حسین قلی خان جلیلی، شهردار وقت تبریز در همین زمان به رحمت خدا می رود و افتتاحیه این ساختمان را هم نمی بیند.

میمنت نژاد در ادامه سخنانش خاطرنشان کرد: جالب است که شهردار وقت تبریز که می خواست ساختمانی برای بلدیة تبریز درست کند، برای انجمن شهر تبریز هم ساختمانی در باغ گلستان تدارک می بیند که امروز موسوم به کتابخانه ملی تبریز است؛ همزمان نیز یک خانه به عنوان "خانه شهردار" احداث می کند که در خیابان منصور کنونی واقع شده است.

وی با بیان اینکه وجه مشترک این سه بنا (عمارت بلدیة تبریز، خانه شهردار و ساختمان انجمن تبریز) استفاده از سنگ های بومی اسپراخون در نمای این ساختمان هاست، ادامه داد: عمارت ساعت و ساختمان انجمن شهر تبریز مزین به این سنگ ها بوده و همچنین بر سر درب ورودی خانه شهردار که امروز در حال تخریب است نیز از این سنگ های بومی نصب شده است.

وی در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه عمارت ساعت باید به عنوان نماد و نشانه تبریز و بر اساس برنامه ریزی تحت مرمت های دوره ای و مراقبت اصولی قرار گیرد، گفت: این ساختمان ثبت ملی شده و جزو آثار ملی است، بر این اساس باید به عنوان میراث ملی به خوبی از آن مراقبت کنیم.

این پژوهشگر تاریخ اضافه کرد: هر ساختمان قدیمی به یک سری کارهای مرمتی دوره ای از جمله رطوبت زدایی و جلوگیری از نشست ها را نیاز دارد.

تصویب و ابلاغ طرح های مرمتی عمارت ساعت

علیرضا قوچی، معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان شرقی نیز در این رابطه به ایسنا گفت: طرح مرمت عمارت ساعت تبریز را که از سوی شهرداری تبریز ارسال شده بود به شورای فنی فرستادیم و پس از بررسی، تصویب و تایید کرده و به شهرداری ابلاغ کرده ایم.

معاون فنی و عمرانی شهرداری منطقه ۸ تبریز هم طی گفت و گویی از آغاز عملیات تیشه زنی سنگ پایه ها، جهت مرمت دیوارهای محوطه عمارت ساعت خبر داد.

به گزارش ایسنا، عادل پورقربان افزود: با توجه به فرسودگی پایه های دیوار بیرونی عمارت شهرداری، طی روزهای اخیر عملیات مرمتی و ساماندهی این پایه ها آغاز و طی آن تیشه زنی سنگ پایه های محوطه عمارت در حال اجراست.

وی تاکید کرد: بر آنیم طی ماه های آتی تمام پایه ها و نرده های دیوار پیرامونی عمارت ساعت را مرمت و بازسازی کنیم.

وی گفت: جلسات متعددی با مشاور طرح مرمت عمارت ساعت برگزار و اقداماتی برای ایمن سازی کلی بنا آغاز کرده ایم و امیدواریم با تداوم عملیات مرمت در عمارت، شاهد ساماندهی اساسی و مانع فرسایش ساختمان شویم.

موزه عمارت شهرداری تبریز

وجود موزه شهرداری در داخل عمارت نیز از دیگر جاذبه های این عمارت است که به موزه شهر و شهرداری های کشور معروف بوده و این موزه به منظور گرامیداشت یکصدمین سالگرد تاسیس اولین بلدیة ایران در تبریز تاسیس شده است.

همچنین تالارهای مختلفی نیز در داخل عمارت شهرداری تبریز وجود دارند که در دل خود گنجینه های بسیاری از تاریخ را به امانت نگه داشته اند که کتب و اسناد خطی، فرش های قدیمی و نفیس و دوربین های عکاسی قدیمی از جمله ی آن ها هستند و سیر تحول تاریخی هنر فرش، نشر و عکاسی با گردش در این موزه به خوبی به چشم می خورد.

خبرگزاری ایسنا